

Міністерство освіти і науки України
Відділ освіти Лановецької районної державної адміністрації
Лановецький районний методичний кабінет

**На обласний тур Всеукраїнського конкурсу
«Класний керівник року»
Номінація
«Класні керівники 10-11 класів»**

Матеріали
класного керівника
10 класу
Вишгородоцької загальноосвітньої
школи I-III ступенів
Лановецького району
Середі Марії Іллівни

2015рік

Голові організаційного комітету
2-го обласного туру
Всеукраїнського конкурсу
«Класний керівник року»
Середі Марії Іллівні

класного керівника 10 класу
Вишгородоцької загальноосвітньої
школи І-ІІІ ступенів
Лановецького району
0969832424
(мобільний тел.)

Заява

Прошу дозволити взяти участь у обласному турі Всеукраїнського конкурсу
«Класний керівник року».

З умовами проведення конкурсу ознайомена.

28.10 2015рік

Середа М.І.

**АНКЕТА учасника обласного туру
Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник року»**

1	Прізвище, ім'я та по батькові учасника Конкурсу	Середа Марія Іллівна
2.	Дата народження	19.06.1963р.
3.	Повна домашня адреса з поштовим індексом, телефон, e-mail	с. Вербовець, вулиця Колгоспна28.,інд.47400., тел.0969832424 .
4.	Освіта, спеціальність за дипломом	Вища, вчитель математики та фізики
5.	Місце роботи (повна назва, адреса, телефон закладу, e-mail)	Вишгородоцька загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів, тел. 9-4-96-88.
6.	Стаж роботи: педагогічний,у тому числі класним керівником	Педагогічний - 30 років, 5років-класним керівником.
7.	Кваліфікаційна категорія	Спеціаліст вищої категорії
8.	Звання	
9.	Державні нагороди, відзнаки (обов'язково вказати рік нагородження)	Грамота відділу освіти Лановецької районної державної адміністрації,2013р.
10.	Проблема (тема), над якою Ви працюєте як класний керівник	Виховання в учнів почуття чуйності, доброти, милосердя
11.	Інноваційні форми роботи та технології, що використовуються	«День добрих справ», КТС, проекти, диспути, «круглий стіл», «аукціон ідей»,конференції.
12.	Навчальна література, якою Ви користуєтесь як класний керівник	Основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України. Програма; «Моральне та громадянське виховання. Позакласна робота», тематичні класні години. 5-11кл.; Інтернет-ресурси.
13.	Ваше педагогічне кредо	Неможливо увесь час бути героєм, але завжди можна залишатися людиною
14.	Опишіть (у формі короткої замітки обсягом до однієї сторінки) власний особистісний і педагогічний портрет	Виховую я в учнів доброту. Найголовнішою ця риса є, Тому, що добрий виявляє турботу Не відвертається, а допомогу надає.
15.	Даю згоду на внесення інформації в базу даних та публікацію матеріалів у періодичних та інших освітянських виданнях з можливим редагуванням	

Підпис учасника Серед М.І.

28.10.2015р.

Актуальність проблеми

Ідея, якій служить учитель, полягає в насадженні моральності в роді людському. Їй віддається він усією душею, вона володіє ним неподільно. Вона не засіла йому в голову як надуманий принцип, але перейшла в його плоть і кров. Не він нею володіє, а вона ним.

А. Дістервег

Однією з найгостріших проблем українського суспільства на сучасному етапі його розвитку є падіння рівня моралі, утрата духовних орієнтацій, нездатність людей до самопізнання, відсутність потреби у самовдосконаленні, саморозвитку.

Тому в сучасних умовах державотворення в Україні зростає роль гуманістичного виховання підростаючого покоління.

Велика роль у цьому процесі належить учителю, адже школа й учителі повинні формувати особистість відповідно до вимог сьогодення: "Учительська професія — це людинознавство, постійне проникнення в складний духовний світ людини, яке ніколи не припиняється". Зовнішній розвиток людства повинен супроводжуватися духовним розвитком, свого роду, моральним відродженням, яке стає підґрунтям для розвитку людства. Г. Сковорода говорив: "Що може бути шкідливіше за людину, котра володіє знаннями найскладніших наук, але не має доброго серця?"

Мислителі різних віків трактували поняття моральності по-різному. Ще в давній Греції в своїх працях Аристотель про моральну людину писав: "Морально прекрасною називають людину досконалої гідності...Адже про моральну красу говорять з приводу доброти: морально прекрасним називають справедливу, мужню, благородну і взагалі володіючу всіма добротою людини."

А Ніцше вважав: "Бути моральним, етичним – означає бути покірним давно встановленому закону чи звичаю". "Мораль – це перевага людини перед

природою ”. У науковій літературі вказується, що мораль з’явилась на початку розвитку суспільства.

Мораль виступає як регулятор взаємовідносин людей. Керуючись моральними нормами, особистість тим самим спонукає до життєдіяльності суспільства.

А що ж говорити про дітей? Ще В.О. Сухомлинський говорив про те, що необхідно займатись моральним вихованням дитини, навчати “умінню відчувати людину ”.

Василь Олександрович говорив: “Ніхто не вчить маленьку людину: “Будь байдужим до людей, ламай дерева, попирай красу, вище за все став своє особисте ”. Усе діло в одній, у дуже важливій закономірності морального виховання. Якщо людину вчать добру – учать уміло, розумно, вимогливо, у результаті буде добро. Учать злу (дуже рідко, але буває й так), у результаті буде зло. Не вчать ні добру, ні злу – усе одно буде зло, тому що і людиною її треба зробити ”.

Тому важливе завдання школи полягає у формуванні стійких моральних переконань учнів. У школі повинні жити ці переконання - у взаємовідносинах між учнями й педагогами, в їхніх вчинках, прагненнях, радощах і прикрошах. Моральний розвиток є складним життєм переконань - їх народженням, зміцненням, вираженням у вчинках.

Ці питання постають перед учителем протягом усього життя, навчальної діяльності. Вони потребують негайного втілення в життя провідних ідей.

Опис досвіду роботи класного керівника.

«Люби свого ближнього , як самого себе»

Матвій 22: 37-39.

Суспільство і мораль – актуальна проблема сьогодення, і тому я значну увагу приділяю моральному вихованню школярів, працюючи над темою: «Виховання в учнів чуйності, доброти, милосердя».

Метою моєї роботи є:

- формування в учнів основ загальнолюдської і народної моралі: совісності, порядності, тактовності, співчуття, милосердя, доброти, чесності, гуманності, толерантності та інших добродійностей;
- виховання поваги до батьків, духовної єдності поколінь;
- виховання почуття власної гідності: честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- готовність будувати своє життя за принципами гуманізму;
- подвижництво у подоланні страху, насильства, жорстокості, помсти;
- виховання культури поведінки.

Яких результатів я очікую:

- зовнішня регуляція та внутрішня саморегуляція в моральній поведінці особистості
- перебудування людської особистості відповідно до моральних цінностей
- формування в індивідуума наступних моральних якостей як своєрідного механізму поєднання моральної свідомості й поведінки особистості:
 - . Світоглядна переконаність, цілеспрямованість, обов'язок, відповідальність, гуманізм, патріотизм, інтернаціоналізм, які у сукупності забезпечують громадянську спрямованість.
 - Ініціативність, енергійність, наполегливість, самостійність, обов'язковість тощо.
 - Витримка, стриманість, ввічливість, володіння собою.

- Діловитість, навички і звички у поведінці, уміння її організувати, моральний досвід особистості.
- Здатність до самооцінки, самокритичність, вимогливість з себе, справедливе ставлення до інших.

В своїй роботі я використовую такі методи та засоби вирішення проблем :

- особистий приклад учителя;
- наслідування, яке повинно впливати із почуттів, прагнень і дій, що доступні учневі. Тоді воно стане внутрішнім і відрізнятиметься від зовнішнього мавпування;
- вправи для вироблення моральних звичок: "Гарна звичка – це моральний капітал, процентами з якого людина користується все життя";
- переконання;
- покарання і заохочення.

Програма реалізації .

Виховання моральної культури школярів здійснюю в різноманітних видах діяльності: навчальній, трудовій, громадсько-корисній, особливо таких її видах, де учні поставлені в ситуації безпосереднього вияву турботи про інших, надання допомоги і підтримки, захисту слабшого, молодшого, хворого і под.

Важливу роль у розвитку моральної культури відіграють проектні виховні технології, тренінгові програми, рольові ігри, акції...

Найкращими формами морального виховання я вважаю спеціальні уроки, етичні бесіди, відверті розмови, диспути, лекції, тематичні вечори, благодійні заходи та інші.

Моральне виховання дітей — справа тонка й складна. Тут не має місця фальші, непослідовності, сусюканню, нещирості у взаєминах між батьками , дітьми, учителями.

Для більш чіткого окреслення гуманістичної та моральної спрямованості педагогічних ідей використовую методи формування моральної свідомості для засвоєння моральних уявлень і моральних понять учнів:

- роз'яснення конкретних моральних норм і правил. Ведучи мову про них, доступно за формою і змістом розкриваю сутність конкретних норм і правил, демонструю, до чого призводить ігнорування їх. Підкреслюю це сюжетами з фільмів, мультфільмів, презентаціями тощо;
- навіювання моральних норм і правил. Цей метод ґрунтується на схильності дитини до наслідування і високій емоційності. Особливої уваги потребують несміливі, замкнуті діти, використання навіювання щодо яких може підтримати їхнє прагнення до активної поведінки, збудити віру у власні сили. Методи роз'яснення і навіювання реалізуються у формі етичних бесід, у процесі яких відбувається формування основ моральної свідомості.
- стимулювання моральних почуттів і мотивів поведінки. Використання їх передбачає спрямування дитини на дотримання моральних норм, застереження від їх порушень. З цією метою використовую: приклад інших, педагогічну оцінку поведінки вчинків дитини, колективну оцінку поведінки вчинків дитини, схвалення моральних учинків дитини, заохочення дитини до моральних вчинків.

Гаслом є слова видатного педагога В.Сухомлинського: "Ти живеш серед людей. Не забувай, що кожний твій вчинок, кожне твоє бажання позначається на людях, що тебе оточують». І дійсно, ці слова є «золотою зерниною» на педагогічній ниві!

Вивчаючи азбуку моральної культури, використовую методи роз'яснення, переконання, повчання, спонукання до діяльності, випробовуючи різні форми роботи з учнями.

Які ж заходи проведено щодо вищезазначеної тематики? Які результати ?

Важливу роль у становленні високоморальної особистості відіграють акції, що проводяться в колективі: «Милосердя», «Ветеран живе поруч», «Від серця до серця», «Лист солдату». Ці акції сприяють прояву милосердя, пошани, духовному зросту учнів, укріпленню взаємозв'язку з ветеранами ВВв, учасниками АТО. Учні відвідують ветеранів удома, вітають з календарними святами, запрошують на класні заходи. Є учасниками проекту «Рух опіки».

Традиційним є випуск листівок та виставки малюнків «Дивись на нас як на рівних»(до дня інваліда). Збирали іграшки для дітей сиріт дитячого будинку м. Тернополя.

У лютому проведено лінійку «Афганістан болить в моїй душі...», присвячену Дню виводу військ із Афганістану, де учні вшанували пам'ять загиблих та героїзм тих, хто дивом залишився живим. Діти значно підвищили свій духовний потенціал.

Дуже цікавими для учнів виявилися виховні години з елементами тренінгів, анкетувань: «Створюй у собі Людину», «Толерантність – основа основ», «Я і мій клас», «Шкідливі звички... Що це?..», анкета-тест для вивчення моральної орієнтації учнів.

Особливою популярністю серед учнів користується презентація моральних правил і настанов «Поради В.Сухомлинського й сучасне фотомистецтво», де в доступній та цікавій формі подаються «9 негідних речей».

Гідна уваги творча наснага учениці Гули Інни, яка охоче пише вірші на морально-етичні теми: «Добрі справи»

Протягом лютого учні приймали участь у акції «Моральний вчинок». Особливе задоволення вони отримували від таємного фотографування моральних вчинків дітей і дорослих, підбору фотоматеріалів із мережі Інтернет, після чого було створено презентацію «Мораль має бути всюди».

Робота класного керівника без допомоги сім'ї не дає достатнього ефекту. Тому на батьківських зборах обговорюю питання виховання чуйності і доброти.

Після аналізування проведеної роботи можна зробити висновок, що дуже багато залежить від форми подання інформації, бо просто завчені кимось моральні правила ще нічого не значать. Скільки в житті ще таких, які знають моральні норми, дуже багато люблять про них говорити й навіть інших повчати, а самі не дуже поспішають їх виконувати. Моральна поведінка йде від внутрішніх потреб людини, від її моральних звичок. І педагог повинен дуже багато уваги приділяти виробленню в дітей таких важливих звичок, як

підслування про інших, керування своїми почуттями з підпорядкуванням їх розуму й волі, орієнтування в ситуаціях, готовність виконувати доручення старших, працювати разом з іншими, — робиться все для того, щоб застерегти дитину від шкідливих звичок — лайки, куріння, грубості, брехливості, лицемірства. І тут великого значення надається позитивному прикладу, бо честь виховується честю, правдивість правдивістю, грубість грубістю.

В своїй роботі використовую методику дослідження розвитку моральної свідомості особистості Л. Колберга. Сьогодні можу відмітити, що більша частина учнів класу мають 5-6 стадію розвитку моральної свідомості. Хоча зустрічаються учні, які в деяких випадках проявляють 1-4 стадію моральної свідомості. Виходячи з цього, я ставлю перед собою завдання, підвищити рівень розвитку їх моральної свідомості різними формами і методами.

Так ось, провідною ідеєю моєї роботи є формування в учнівському колективі гармонійно розвиненої особистості з позитивними моральними якостями.

Таким чином, актуальність роботи обумовлена утвердженням принципів загальнолюдської моралі:

- правди
- справедливості
- патріотизму
- доброти
- працелюбності та інших добродійностей на національному ґрунті.

Виховна година:

«Доброта і милосердя у твоєму житті»

Мета: Ознайомити учнів із поняттями і законами доброти, честі, справедливості; формувати у школярів найвищі людські цінності: ввічливість, милосердя, людську гідність, чуйність, любові і поваги до ближнього; виховувати почуття людської гідності, бажання духовно вдосконалюватися; розвивати творчу уяву, мислення, пізнавальний інтерес.

Добро все переможе.

Народна мудрість

Записи на дошці:

- Усе позитивне в житті людей, що відповідає їхнім інтересам, бажанням, мріям, благо.
- Добра, корисна справа, дія, вчинок

Обладнання: на стіні плакати із висловами: «Будуйте храм в душі своїй», «Все те що робиш комусь, роби собі», «Поспішай робити добро».

Епіграф

Добрі слова – це сади

Добрі слова – це коріння

Добрі думки – квіти

Добрі справи – плоди.

Вчитель: Тема нашої сьогоднішньої виховної години— «Доброта і милосердя у моєму житті». Ми часто чуємо ці слова: доброта, сердечність, людяність, милосердя. Сьогодні ми порушимо проблеми милосердя, доброти, чуйності, співпереживання, вміння розділити чужий біль, вчасно підтримати у важку хвилину, розрадити в горі й біді. Цілком природнім і закономірним вважається допомогти знедоленому, нещасному, поділитись шматком хліба, дати притулок бездомному, захистити старість, порятувати хворого, заступитися за беззахисного. Кожен із вас, хто сидить у цьому класі, вже думає про своє подальше життя, про

своє майбутнє. Кожен хоче жити добре, красиво. Але не потрібно забувати в той же час про свою душу. Дбаючи про матеріальне, не забувати про духовні цінності.

Добрі слова і вчинки спрямовані на порозуміння між людьми, взаємодопомогу, підтримку одне одного. Вони породжують радість, задоволення, повагу, любов між людьми.

Бесіда. Діти, підкажіть, доброта – це якість людини, що дається при народженні, чи її потрібно виховувати? (Діти висловлюють свої думки). Я також довго думала над цим питанням і дійшла до висновку, що людина повинна постійно удосконалювати себе на протязі життя.

Діти давайте спробуємо з'ясувати що таке добро?

Учні висловлюють свої думки.

Доброта – найбільша цінність нашого життя. Так, це саме та якість, що коштує так дешево, але цінується так дорого. Її не можна купити ні за які гроші, вона по краплинці виховується змалечку.

Милосердя — щиросердність, співчуття, любов на ділі, здатність відгукнутися на чужий біль. Людям милосердним притаманне співчуття по відношенню до сироти, інваліда, тяжко хворої людини, людини похилого віку, людини що потрапила в біду.

Я б хотіла, діти щоб ви усвідомлювали свої вчинки, несли за них відповідальність, бо без відповідальності за них, не буде добра і милосердя Ось у нас є плакат: «Мої відповідальні вчинки». На ньому п'ять хмаринок – п'ять принципів відповідальності. Бо добро і милосердя може бути тільки, тоді, коли ви берете відповідальність за тих, хто з вами поруч.

Принципи відповідальності. Плакат

1. Я несу відповідальність за все, що роблю.
2. Я несу відповідальність за своє навчання.
3. Я несу відповідальність за своє шанобливе ставлення до людей, до батьків.
4. Я несу відповідальність за своє місто, країну і цілий світ.

5. Я несу відповідальність за дбайливе ставлення до довкілля та збереження його для наступних поколінь.

Учитель.

Діти! Що є головним для кожного з вас, що є найважливіше для вас?

Підійдіть до дошки і позначте той принцип хмаринкою, який є для вас пріоритетом.

Вчитель. Ми сьогодні маємо бути милосердними не тільки до людей, а й до всього, що нас оточує: тварин, рослин.

Але скажіть будь ласка як же могло статися, що милосердя втратило сьогодні свою цінність? А його зміст звівся в основному до милостині? Невже для того, щоб виіскрити доброту із наших сердець, потрібен землетрус чи Чорнобиль? Хіба без них не можна бути милосердними? Хіба в звичайному житті немає людей, які потребують допомоги?

Є і дуже багато таких людей. Але за своєю заклопотаністю про свій зовнішній вигляд, гонінням за кращим комп'ютером, найдорожчим мобільним телефоном ми не бачимо цих обділених людей.

. А зараз я вам наведу один приклад.

Біля води на піску сидить гарна молода жінка і ніжно обіймає свій скарб – хлопчика років чотирьох. Малюк хворий. У нього тяжка форма церебрального паралічу. Мама пригортає його дуже лагідно. Вони сидять на березі так, що їхні ноги торкаються води. Мама усміхається і щось розповідає хлопчикові. Він не може їй відповісти, а лишень якось незграбно намагається повертати своєю голівкою вбік. Із вигляду хлопчика зрозуміло, що він не може ходити, говорити, можливо, і ніколи не скаже їй “мама”, і ніколи не піде до школи, ніколи не принесе ні двійку, ні десятку...

Цієї ж миті у воді ще одна сім'я робить фото сесію своєї доньки. Їй 12 років. Вона не ходить сама, дівчинку заніс у воду її батько, він намагається втримати її на воді, але тільки дівчинки не слухається – ручки скручені страшною хворобою, та батько не впадає у відчай. Тримаючи дівча, пораючись із хвилями, що

намагаються скинути круг, він хоче, щоб його донька виглядала гарною на фотографії. Дівчатко намагається усміхатися. Збоку здається, що це в неї не дуже виходить. А мама в цей час ловить дорогоцінні моменти життя їхньої сім'ї простеньким фотоапаратом. Поруч друга дівчинка, напевно, друга донька в цій сім'ї, допомагає батькові. Сім'я разом. І вони щасливі!

Інші батьки привозять діток на інвалідних візках, купаються разом із ними, відносять їх плавати у море, вони разом засмагають, про щось розмовляють, спілкуються з іншими батьками, в яких такі самі особливі дітки. Вони разом лікуються... Відпочивають... Відпочивають від чого? Від людської байдужості й жорсткості, що оточує цих особливих дітей, яких наше суспільство називає "інвалідами". А ще – відпочивають від усього того, що приходить з цим словом на додаток: нерозуміння, байдужість, неприйняття, відторгнення, жорсткість, криві погляди...

Вчитель. Кожен із нас може допомогти людям з особливими вадами бути щасливими. Достатньо тільки побачити в цих людях — людей, в цих дітях — дітей.

Кожен із вас, мабуть, зараз ставить собі питання: «А що я можу зробити, щоб допомогти їм бути щасливими?». Я відповім — любити! Не відвертати свого погляду від дітей, що виглядають не так, як здорові діти. Вони особливі. Чому? Не знаю. Але вони живуть, і Бог також привів їх на цей світ. Для чого? Можливо, щоб зробити нас добрішими, людянішими... І вони будуть щасливі!

Сьогодні на уроці ми звернемося до найголовнішої книги людства – Біблії. Давайте прочитаємо.

8. Повчальне слово Апостолів.

- Апостол Павло написав. «Хто сіє скупю, той і пожне скупю, а хто сіє щедро, пожне також щедро».

Більше того сіяч має бути щедрим не тільки на руку – щедро сипати зерно, а щедрим душею – зичити врожаю не лише собі, а й кожному, хто сіє. Кожний багатий щедрістю своєю.

- Не втомлюйся творити добро. Всяка справа може втомити. Після всякої праці, яка втомлює, хочеться відпочити. Та в головному не може бути втоми – неможна втомлюватись творити добро.

- Не сурми про милостиню. Хай ліва рука не знає, що робить права. Коли правою рукою даєш милостиню, то нехай ліва не знає про це. Не треба оголошувати про свою добру справу, вона добра сама по собі.

- Це перлини, діти, Євангельської мудрості, які ми повинні взяти за основу своїх вчинків.

Учитель. Діти! Вам уже по 15 років, ви народилися і живете у світі людей, кожен день Вас оточують десятки людей, знайомих і незнайомих, Серед них Ваші вчителі, Ваші рідні і друзі.

Підкажіть, а чи можете Ви назвати ту людину, яка по відношенню до Вас найдобріша, яка щоденно, виявляє свою любов, турботу, яка дарує Вам доброту і нічого не чекає у відповідь. (Учитель підводить дітей до відповіді; діти відповідають, що це мама).

Учитель. Так, це Ваша мама.

Материнська любов найсвятіша. Та, на жаль, не всі і не завжди ми уміємо її оцінити. Як рідко ми задумуємося над тим, що необачно зранене слово залишає рубець у душі найріднішої людини, вибілює її коси та розсипає зморшки на чолі.

А чи знаєте Ви, що на сьогоднішній день на Україні проживає багато самотніх літніх людей. Це теж чийсь батьки, які на схилі літ виявились непотрібними власним дітям. У когось не вистачило часу для старенької матері, у когось замалий будинок, щоб прожити разом, а у когось просто зачерствіло серце...

Ці люди живуть у спеціальних будинках інтернатах. Це все, реальність сучасного життя. І щоб таких реалій в цьому світі стало менше, я покладаю велику надію на ваше покоління, на ваші серця, вашу любов, тепло і ласку.

І все ж таки, я сподіваюся, що ніколи Ваші рідні не розділять долі жителів цього будинку.

(учень зачитує поему

«Кинута мати»)

Осінь дощем зарясніла.

Сирість в нетопленій хаті.

Жінка край столу сидить.

Хто вона – кинута матір.

Скажете – так не буває.

А Ви лише подивіться,

Подумки лиш ненароком

Зморшок її доторкніться.

Складені, втомлені руки,

Губи щось ніби шепочуть.

А на столі, мов ікона,

Фото синочка і доні.

Спогади, ніби картини,

Душу її зігрівають,

Діти, її пташенята,

Щастя по світу шукають.

Донечці років вже з десять

Світить Італії сонце,

Мати те фото цілує,

Дощ заливає віконце.

Син, її гордість, надія,

Теж десь по світу блукає,

Сину, озвисся ж бо, сину,

Вістки давно вже немає.

Що ж то за доля така,

Що за країни далекі,

Знаєте, діти, на груші

Звили гніздо в нас лелеки.

Вишні улітку вродили,
Тільки їх нікому їсти,
Пусткою стало село
Всі подалися у місто.

Мовчки підвелася мати,
Стала одна на порозі,
Щастя її материнське
Десь загубилось в дорозі.

Вчитель: А зараз кожен з вас подумає і назве хоча б один вислів, прислів'я,
приказку про добро та милосердя:

- 1.Добро плодить добро, а зло плодить зло.
- 2.Добро не пропадає, а зло умирає.
- 3.Не все добре, що солодке.
- 4.Ти до нього з добром, а він до тебе з колом.
- 5.Не всяка стежка без спориша, не в кожної людини добра душа.
- 6.Добрий чоловік і сусідів дім від вогню збереже.
- 7.Від лиха до добра недалеко дорога.
- 8.З добрим дружись, а злого й лихого стережись.
- 9.Не сподівайся за добро дяки.
- 10.Злий плаче від зависті, а добрий під радості.
- 11.Все зле — все немудре.
- 12.У кого є злість, той своє серце їсть.
- 13.Хто сам не знав зла, не вмiє шанувати добра.
- 14.Злий сам себе б'є.
- 15.Злість до добра не доводить.

(Пісня))

Зараз ми з вами прочитаємо про сім тілесних добродійностей, які ви повинні
запам'ятати і виконувати. До них ми ще неодноразово будемо звертатись на
наших виховних годинах. (На дошці плакат із написом).

Сім тілесних добродійностей

- Голодного нагодувати
- Спраглого напоїти
- Голого одягнути
- Подорожнього в дім прийняти
- Недужого відвідати
- Померлого поховати.

? Необхідно допомагати знедоленим і нещасним, дати притулок бездомним, захистити слабшого, порятувати хворого.

І коли ви будете дотримуватись цих семи добродійностей, то виростете по – сражньому добрими людьми.

Прошу пам'ятати, що князь Володимир Мономах у своєму «Повчанні дітям» закликав:

- не забувайте убогих, подавайте сиротам, захистіть вдову;
- не майте гордоців у своєму серці, старших шануйте;
- не промініть ніколи людину, не привітавши її, і добре слово мовте;
- на світанні, побачивши сонце, з радістю прославте день новий і скажіть: «Господи, додай мені літа до літа, щоб честю й добром виправдав життя своє».

Вчитель. Перед вами аркуш з видруківаними словами з наказу молодим людям, який написав Василь Сухомлинський. Я хочу, щоб ви не просто ознайомились із цим наказом, а щоб взяли його в життя: як пам'ятку. (учні по черзі читають рядки з наказу).

– Бути хорошими дітьми - означає не допустити, щоб старість батька й матері була отруєна твоїми поганими вчинками.

– Вмій відчувати найважчі душевні муки матері й батька, їхня хвороба — твоя біда.

– Вмій бути добрим у думках і почуттях. - Бережи здоров'я батьків. Пам'ятай, що ранню старість і хвороби батькам приносять не лише праця та втома, а й хвилювання, переживання, тривоги, прикрощі.

– Найбільше вражає батьків дитяча невдячність, байдужість сина чи доньки.

Будьте гідними своїх батьків!

Заключне слово вчителя: Сьогодні ми говорили про Добро і Милосердя. Ви збагатилися знаннями про Добро. Хотілось би, щоб після цього уроку кожен з вас осмислив свою життєву позицію і став добрішим, кращим, досконалішим.

Людська порядність, доброта немає меж. Ми сьогодні маємо бути милосердними не тільки до людей, а й до всього, що нас оточує: тварин, рослин

А зараз давайте ми з вами складемо правила доброти і милосердя.

Золоте правило:

1. Ставитися до інших так, як ви б хотіли, щоб ставилися до вас.
2. Поважати інших, особливо старших і слабших від себе.
3. Слухати маму, тата, бабусю.
4. Не сміятися над каліками.
5. Любити і берегти природу, тварин.
6. Не проходити байдуже мимо людської біди, горя, розпачу.
7. Не залишати тварин у біді.
8. Любити природу і все живе. Бережливо ставитися до краси.
9. Уміти не тільки поспівчувати у горі, а й порадіти чужому успіху

А я бажаю вам успіхів у постійній роботі над собою.

Хай множаться зерна добра в ваших душах.

V. Підсумок уроку.

Вправа «Мікрофон».

- Які висновки ви зробили?

- Що б ще хотіли почути?

- Що найбільше запам'яталось?

- Про що з почутого на уроці ви б хотіли розповісти друзям? Може чогось їх навчити?

Вчитель. Час невпинно біжить вперед. Збігають хвилини, години пливуть роки.

Хочеться вірити, що у вас все буде гаразд, хочеться, щоб слова доброти, почуті

сьогодні, ви пронесли крізь усе життя. Пам'ятайте, людина на цім світі не вічна, життя коротке і гріх тратити його на погані справи.

Будьте добрими, людяними, милосердними, терпеливими, нехай не черствіють ваші душі у щоденних клопотах, бережіть своє серце від усього злого. Всім нам не легко у сьогоднішній скрутний час, але пам'ятаймо, що поруч є люди, яким набагато гірше. Бо ми можемо хоч на крихту покращити їхнє життя своїм ставленням, усмішкою, теплим поглядом

Заключне слово вчителя: Сьогодні ми говорили про Добро і Милосердя. Ви збагатилися знаннями про Добро. Хотілось би, щоб після цього уроку кожен з вас осмислив свою життєву позицію і став добрішим, кращим, досконалішим.

Пам'ятка

Ти добро лиш твори всюди,
Хай тепло тобі повнить груди.
Ти посій і доглянь пшеницю,
Ти вкопай і почисти криницю,
Волю дай, нагодуй пташину,
Народи і зрости дитину!
Бо людина у цьому світі
Лиш добро повинна творити.

1. Стережися злого, чини добре.
2. Не роби іншому того, чого собі не бажаєш.
3. За добро добром платять.
4. Добро далеко розходиться, а лихо ще далі.
5. Все добре переймай. А злого уникай.
6. Будеш творити добро – щасливим будеш.

Пам'ятка виготовлена у вигляді розгорнутої книжки, на обкладинці зображення ангела.

А ми ж з вами давайте в щоденних наших молитвах просити в Бога добра, уміння робити добро, сили і мудрості жити по доброму, тобто по Божому.

□ До вашої уваги пісня, яку підготували наші учениці «Навчи мене Боже».

На цьому виховна година закінчена, дякую всім за увагу і старанність.

Учень.

Спасіння — у добрі, спасіння — у любові,

І це стосується, напевно, нас усіх.

Чого ж ми носимо у серці та у слові

Отруту заздрості та злості вічний гріх?

Нехай не топче нас неправди битий чобіт...

Зустрівши ближнього, хай відчуття твое

Душі признається, що у людській подобі

Це сам Господь правицю подає.

1 учень

Коли ти будеш добрим,

Про тебе люди скажуть.

Ніколи не забудуть про ввічливість твою.

У школі і удома усім давно відомо

Що добрих не народжують, а добрими стають.

2 учень

Не лінуйтесь робити добро

Лише зла не бажайте нікому

Бо воно, як велика гора

Стане вам на шляхові земному.

3 учень

І старайтесь робити добро

День і ніч, і у кожную хвилину,

Щоб серденько, як сонце цвіло,

Це хорошою робить людину

Учень. Правда в світі є дуже проста:

Сонце землю теплом зігріває.

А людину – її доброта
І любов у житті прикрашає.
Учень. Не кажіть про любов – докажіть,
що ви любите тих, хто страждає!
Добрі справи нужденним чиніть –
цього вічна любов вимагає!
Учень.
Хіба чекати плати за добро?
Нехай в руці зламається перо
Нехай твоя зламається рука
Що за добро добра собі чека.
Добро твориться просто – ні за так,
Так, як цвіте і опадає мак,
Як хмарка в'ється і сміється пташка,
Як трудиться мурашка – горопашна.
Учениця.
Не бажай
Коли серця теплом зігріті –
Стає побільше доброти.
Ти ж не один у цьому світі,
А є ще сестри і брати.
Проб'ється істина у слові –
Збагнуть її уже пора.
Усім нам хочеться любові,
Усім нам хочеться добра.
Учень. Не відбирай здобутку ближнього
І не бажай його добра.
Хай чорне зло в пориві хижому
Не б'є, як блискавка страшна.

Нехай веде нас днями й тижнями
Відлуння Божої сурми.
Ні, не бажай ти лиха ближньому,
Бо всі ми зветься Людьми.
Учень.
Горнімось до земної вроди,
Бо задрість дика і сліпа.
Хай нами лють не верховодить,
Неправда зла не підсипа.
Добродію, схились до мене.
Порадником для мене стань –
І буде світ благословенним
Од світла щирих поривань.
Учень.
Не говори про доброту,
Коли ти сам нею не сяєш,
Коли у radoщах витаєш,
Забувши про чужу біду.
Бо доброта не тільки те,
Що обіймає тепле слово,
В цім почутті така основа,
Яка з глибин душі росте.
Коли її не маєш ти,
Ти раниш людяне в людині,
Немає вищої святині,
Як чисте сяйво доброти.

Тематичний діалог

Тема. «Толерантність в сучасному світі».

Мета: показати учням, що кожна людина є цінною, незалежно від статі, мови, релігії, кольору шкіри; виховувати почуття гідності, уміння поважати інших; дати можливість зрозуміти, що ми всі різні, неповторні, відчуті себе як особистість серед інших; учити встановлювати стосунки на доброзичливій, толерантній основі.

Хід уроку

На дошці написано епіграфи:

«Толерантність-прийняття допущення буття іншого так само, як мого»

(Б. І. Хасан)

«Усі люди мають недоліки – хто більші, хто менші. Ось чому і дружба, і спілкування були б неможливими, якби не існувало між нами взаємної терпимості»

(Г. Гвіччардіні – італійський історик, філософ-гуманіст)

Учитель: Кожна дитина, підрастаючи, починає цікавитися своїм родоводом. Ви запитували своїх батьків про прабабів і прадідів. Так і людство в цілому постійно задає собі запитання про власні родові коріння. Наші предки... У кожному з нас їхня частка, а тому, знайшовши свої джерела, можна довідатися все про них. Почнемо все по черзі. Як же з'явилися люди на Землі? Коли наукових знань ще не існувало, люди склали хороші легенди про це.

1-й учень: Австралійські аборигени вірять, що спочатку, «в епоху сновидінь», Земля була покрита морем. На виступаючих скелях, і у воді жили людські личинки. Коли Земля висохла, предок ящірок кам'яним ножом відокремив людські зародки один від одного, прорізав їм очі, вуха, рот, ніс, пальці. Він навчив їх добувати вогонь тертям, готувати їжу, дав їм знаряддя.

2-й учень: У Біблії — священній книзі іудеїв і християн — говориться, що Бог, створивши мир за шість днів, під кінець створив людину «за образом Своїм, за образом Божим створив його; чоловіка й жінку створив їх».

Учитель: Таких міфів багато. Вони цікаві. Учені доводять, що людина походить від волосатої, чотиринової й хвостатої тварини. Здавалося б, що люди повинні бути всі схожими. Але чому всі люди на Землі зовні відрізняються один від одного? Люди створювали легенди.

3-й учень: Легенда північноамериканських індіанців.

Один раз боги виліпили фігурки людей із глини й поклали їх у піч обпалювати. Після випалу вони набули цегляно-червоного відтінку — це були індіанці. Наступного разу боги заговорилися й забули вчасно вийняти фігурки із грубки. Ті обвуглилися й стали чорні, як голловешки. Так виникли негри. А потім уже боги, боячись перепалити глиняні статуетки, вийняли їх завчасно, і вони вийшли неприємного блідо-рожевого кольору. Так з'явилися європейці.

Учитель: Звичайно, люди не тільки створювали подібні легенди. Існує наука антропологія, що вивчає походження й зміни, фізичного типу людини. А чому люди розмовляють різними мовами?

4-й учень: За біблійною легендою всі люди колись були одним народом і говорили однією мовою. Загордившись, вони стали будувати величезну Вавилонську вежу, по якій сподівалися потрапити на піднебесся. За це Бог розгнівався на них і розділив мови. Люди більше не могли домовитися один з одним, і будівництво вежі припинилося. Так виникли різні народи.

Учитель: Скільки зараз на Землі народів?

(Відповіді учнів.)

Учитель: На Землі набереться щонайменше 15 тисяч, а можливо, і 20 тисяч різних народів і мов. Які народи найчисленніші у світі?

(Відповіді учнів.)

5-й учень: Наприкінці ХХ століття все населення планети становило ледве менше 6 млрд. людей: китайці, хіндустанці, американці, бенгальці, бразильці, росіяни, японці.

6-й учень: Говорять, що будь-який народ можна порівняти з лісом, наприклад із сосновим бором. У глибині його — сосни з високими стовбурами, але чим

ближче до узлісся, тим сильніше змінюється вигляд дерев: на відкритих просторах вони кряжисті й низькорослі. Однак сосна завжди залишається сосною, і ялиною ні за яких умов не стане. А от нащадки поляків, які багато поколінь назад переселилися в Росію, можуть перетворитися в росіян, і таких випадків чимало,

Учитель: Скажіть, чим відрізняється кожний на-род?

Можливі відповіді учнів:

Мова, культура, національний характер, релігія, тра-диції...

Учитель: А тепер подивіться, що представляє наш клас. Яка кров тече в учнях нашого класу? (Відповіді учнів.)

Учитель: У кожному з нас тече кров наших предків. А вони були людьми різних національностей. Нехай у нас буде різний колір шкіри. Нехай люди будуть розмо-вляти різними мовами й жити на різних континентах. А чи може бути щось спільне у всіх людей, що живуть на нашій планеті?

(Відповіді учнів.)

Учитель: Але бувають війни, і люди змушені тікати зі своєї країни. Як вони звуться? (Відповіді учнів.)

Учитель: Так, це біженці. Хто вони такі? Можливі відповіді учнів:

Люди, які змушені були покинути свою країну через загрозу їхньому здоров'ю й життю.

Учитель: Чому їм необхідно надати допомогу? Можливі відповіді учнів:

Багато хто з них не знають російської або української мов — вони не можуть порозумітися. У біженців немає даху — їм ніде жити. їм нема чого їсти, тому що в них немає грошей і вони не можуть купити собі їжу.

У них немає роботи, щоб забезпечити свою родину, їхнім дітям ніде вчитися.

Якщо вони хворі, то ніхто не може надати їм першу медичну допомогу.

Учитель: Біженці, які вони? Можливі відповіді учнів:

Такі ж люди, як і ми, у яких повинен бути свій буди-нок, де вони живуть зі своїми родинами.

У деяких є діти, вони іншої національності. Учитель: Чому їм необхідно надавати допомогу? Можливі відповіді учнів:

Ми повинні бути милосердні один до одного. Співчувати й надавати допомогу, якщо людина в біді.

Може трапитися так, що в нашій країні буде розруха й нам нікуди буде бігти, ніде буде сховатися від лиха. А люди з іншої країни нам допоможуть.

Учитель: Чи згодні ви з думкою, що толерантність — терпимість до чужої думки, віросповідання, поведіння, культури, політичних поглядів, національності, тобто цей прояв терпимості, розуміння й поваги до особистості іншої людини незалежно від будь-яких відмінностей?

(Відповіді учнів.)

Учитель: Культура взаємин між людьми припускає доброзичливість у ставленні до навколишнього світу, уміння поважати інтереси й смаки інших людей.

У наші дні ситуація у світі дуже неспокійна: війни в Чечні, в Афганістані, в Ізраїлі... Тому дуже багато людей — мирних жителів цих країн — виявилися біженцями, змушеними переселенцями, жертвами національних конфліктів. Ці люди змушені бігти зі своєї країни, таким людям потрібна допомога. Дах для бездомних — наш борг. Зараз в Україну приїжджають біженці з Казахстану, Узбекистану, Грузії, Киргизії, Азербайджану, Афганістану, Латвії, Естонії, Чечні, Дагестану. Ці люди — мирні жителі, і вони не винні в проведенні тієї політики, що призведе до національних війн.

Ви знаєте, що причинами війн є нетерпимість один до одного, сварки, заобони, злість, заздрість, а також гроші — бажання збагачуватися й установлювати світове панування, підкоряти більш слабкі країни й народи і експлуатувати залежних. Так завжди було в історії. Але страждає простий, ні в чому не винний народ. Сьогодні лихо торкнулося цих людей (біженці із країн, де йдуть війни).

Завтра лихо може торкнутися нас. З якими труднощами зіштовхуються сьогодні біженці? (Відповіді учнів.)

Учитель: Дейл Карнегі — американський фахівець в галузі людських взаємин — говорить: Будь-який дурень може критикувати, засуджувати, виражати невдоволення — і більшість дурнів так і роблять, але для того, щоб виявити увагу й бути поблажливим, потрібен сильний характер і самовладання. Замість того, щоб засуджувати людей, виявляти до них нетерпіння, постарайтеся їх зрозуміти й прийняти».

Як ви розумієте це висловлювання? (Відповіді учнів.)

Учитель: Заратустра сказав: «Робити добро іншим — не обов'язок. Це радість, тому що поліпшує здоров'я й збільшує щастя».

Як ви розумієте це висловлювання? (Відповіді учнів.)

Учитель: Китайське прислів'я говорить: «Ароматом троянд завжди віють від руки, що їх дарує». Як ви розумієте це висловлювання? (Відповіді учнів.)

Учитель: американський письменник Теодор Драйвер захоплювався однією заповіддю Христа, заповіддю про служіння іншим: «Для того щоб Вона (людина) могла одержати хоч якусь радість на відведеному їй короткому відрізку життєвого шляху, вона повинна думати — як поліпшити становище не тільки для себе, але й для інших. Якщо ми збираємося поліпшити положення для інших, то нам треба поспішати. Час іде. Цим шляхом я пройду всього лише один раз. Так нехай я зараз зроблю будь-який гідний учинок або виявлю доброту. Нехай я не налагоджу й не пропущу нагоди це зробити, тому що цим шляхом я ніколи більше не пройду». Як ви розумієте це висловлювання? (Відповіді учнів.)

Учитель: Розділіться зараз на 3 групи і обговоріть висловлювання, які написані на дошці. Як ви їх розумієте?

1 група

1. «Щирий жаль починається тільки тоді, коли, поставивши себе в уяві на місце страждаючого, випробуєш дійсно жаль» (Л. Толстой)
2. «...Чим гідніша людина, тим більшої кількості істот вона співчуває» (Ф. Бекон)
3. «Жаль править світом (Давньоіндійський афоризм)

2 група

4. «Хто повний милосердя, неодмінно має мужність» (Конфуцій)
5. «Милосердя складається не тільки в речовинній допомозі, скільки в духовній підтримці ближнього. Духовна ж підтримка насамперед не в осуді ближнього, а в повазі його людського достоїнства» (Л.Толстой)
6. «Володіти собою настільки, щоб поважати інших, як самого себе, і поводитись з ними так, як ми бажаємо, щоб з нами поводитись, — от що можна назвати людинолюбством» (Конфуцій)

3 група

7. «Варто лише вірити в людину більше, ніж це звичайно буває, щоб викликати назовні всі кращі сторони його характеру» (С.Смайлс)
8. «Щоб повірити в добро, треба почати його робити» (Л. Толстой)
9. «Хто шукає зла, до того воно й приходить» (Соломон)

(Відповіді учнів.)

Учитель: Давайте визначимось, якими є цінності толерантності:

(Учні говорять вголос або пишуть відповіді на дошці.)

Цінності толерантності:

- повага й визнання прав іншої людини;
- прийняття й розуміння різноманіття культур нашого світу;
- рівність всіх людей незалежно від соціальної приналежності, статі, національності, віросповідання, віку;
- визнання прав інших на життя й достоїнство; — доброзичлива свідомість присутності у своєму соціальному середовищі представників інших культур;
- визнання позитивних аспектів розмаїтності;
- уміння цінувати конкретні прояви своєрідності й розмаїтності людей.

Вчитель: В Україні проживають люди 134 національностей. Кожна має свою самобутню культуру, історію, традиції.

І в «Декларації принципів толерантності» ЮНЕСКО ми знаходимо таке визначення: «Толерантність — це гармонія в різноманітті. Толерантність —

повага, прийняття й розуміння багатой розмаїтості культур світу, на-ших форм самовираження й способів проявів людської індивідуальності». Ви згодні з цим? (Відповіді учнів.)

Учитель: Спасибі вам за такі розумні і хороші від-повіді, мої любі. І наприкінці нашого уроку я хочу на-гадати вам, що Пітер Брич порадив, як легко можна зруйнувати «стіну нерозуміння»: «Треба просто посміх-нутися й бути ввічливим. Я впевнений, що співрозмов-ник вчинить так само».

Толерантне ставлення людини
Збереже планету від негод,
Розрубає мотлох павутини,
Переріже нитку перешкод.

Толерантне ставлення до всього
Збереже, врятує і спасе,
Допоможе вгледіть перемогу,
Допоможе витримати все.

Будь завжди нестримним вільнодумцем,
Свої мрії пензлем намалюй.
Освіти життя яскравим сонцем,
Толерантний Всесвіт побудуй!

БАТЬКІВСЬКІ ЗБОРИ

«ВИХОВАННЯ ЧУЙНОСТІ І ДОБРОТИ»

«Дитячі роки – той вік , який ми вважаємо віком безтурботної радості, гри, казки – це джерело життєвого ідеалу від того, що відкрилося дитині навколишньому світі в роки дитинства, що викликало й подив , і захоплення , що обурило і примусило плакати не від особистої образи, а від переживання за долі інших людей – від цього залежить , яким громадянином буде наш вихованець»

В.О.Сухомлинський

План

1. Дитинство - природна школа доброти.
- 2 Роль сім'ї вихованні в дітей почуття чуйності й доброти.
3. Типові помилки батьків.
- 4 Джерела доброти.

Про необхідність виховання в дітей із малих років почуття доброти переконливо писав у своїх творах В.О.Сухомлинський. Він підкреслював, що дитинство для дитини є природною школою сердечності. Це одне з найскладніших і найтонших вихованих завдань сім'ї школи. Ви покликані облагородити серце своєї дитини, одухотворити його поривання і бажання вищою людською красою - чуйністю, співчутливістю. З перших днів свідомого життя людині треба пам'ятати, що вона стане не тільки творцем матеріальних і духовних цінностей, а й сином чи дочкою старанних батьків, чоловіком, батьком.

Є, шановні батьки, давня українська легенда.

Був у матері єдиний син. Одружився він з дівчиною небаченої краси, привів її у рідний дім. Не злюбила невістка свекрухи, сказала чоловікові: «Нехай не заходить мати в кімнати, посели її в сінях».

Поселив син матір у сінях. Боялася мати показатися злій невістці на очі. Як тільки йшла невістка через сінні, мати ховалася під ліжко.

Та й цього невістці було мало. Каже вона чоловікові: «Щоб і духом матері не пахло в домі! Пересели її в сарай». Переселив син матір у сарай. Тільки вночі виходила вона із свого притулку.

Відпочивала одного разу вночі молода красуня під яблунею й побачила, як мати вийшла з сараю. Розлютилася дружина, прибігла до чоловіка: «Якщо хочеш, щоб я жила з тобою, убий матір, вийми з її грудей серце і принеси мені».

Не здригнувся син, заворожила його небачена краса дружини.

Каже він матері: «Ходімо, мамо, купуємося в річці». Йдуть до річки кам'янистим берегом. Спіткнулася мати об камінь. Розсердився син: «Що ти, мамо, спотикаєшся? Чому під ноги не дивишся? Так ми до вечора ітимемо».

Прийшли, роздяглася, купувалися. Син убив матір, вийняв з її грудей серце, поклав на листок, несе. Тріпоче маленьке материнське серце. Спіткнувся син об камінь, упав, ударився коліном. Упало гаряче серце на гостру скелю, закривавилось, стрепенулося і прошепотіло: «Синочку мій рідний, чи не боляче ти вдарився?».

Заридав син, схопив материнське серце, вернувся до річки, уклав серце в розтерзані груди, облив гарячими слізьми. Зрозумів він, що ніхто й ніколи не любив його так палко, віддано й безкорисливо, як рідна мати.

І такою величезною й невичерпною була любов материнська.

Яким глибоким і всесильним було бажання материнського серця бачити сина радісним і безтурботним, що ожило серце, закрилися розтерзані груди, встала мати й пригорнула кучеряву голову сина до грудей. Не міг після цього син повернутися до дружини-красуні, осоружною стала вона йому. Не повернулася додому і мати. Пішли вони вдвох степами й долинами, вийшли на широкий простір і стали двома високими могилами.

Таку легенду, шановні батьки, створила народна мудрість. І не даремно. Синівська вдячність... Скільки гірких дум і скорботних хвилин переживають материнське і батьківське серця, почувуючи, що син або дочка байдужі, безсердечні, що вони забули про все добре, зроблене для них матір'ю і батьком. І

немає більшої радості для людини, яка відчуває наближення приємного свого життя, ніж радість, джерело якої — любов і вдячність дітей...

Помиляються ті батьки, які думають, що доброта і чуйність - природжені почуття. Ні, це не так. Дитину потрібно вчити робити добро.

Про необхідність виховання в дітей з малих років почуття доброти переконливо писав у своїх творах В. Сухомлинський.

У статті «Народження добра» він підкреслював, що дитинство для дитини є природною школою сердечності. Це одне із найскладніших і найтонших виховних завдань сім'ї і школи. Ми покликані облагородити серце маленького громадянина, одухотворити його поривання і бажання вищою людською красою — чуйністю, співчутливістю. З перших днів свідомого життя людини треба пам'ятати, що вона стане не тільки творцем матеріальних і духовних цінностей, а й сином старих батьків, чоловіком, батьком.

Часто ми буваємо свідками незрозумілого факту: в хорошій працьовитій сім'ї, де батьки душі не чують у дітях, годують, одягають, пестять, діти іноді виростають байдужими, безсердечними. На перший погляд це здається парадоксальним. Але ніякого парадоксу тут немає: так буває тому, що дитина знає радощі споживання, які не можуть самі собою розвинути почуття доброти, чуйності. Вони виникають тільки тоді, коли ми формуємо моральний досвід, тобто вправляємо дітей у добрих вчинках, прилучаємо їх до вищої людської радості - радості творення добра для інших людей. Тільки це, воістину, безкорисливе і тому справді людське переживання, є силою, що облагороджує юне серце.

Письменниця Тетяна Тесе описує такий випадок. Навесні, коли пішов лід на річці, хлопчик років восьми захотів погратися в «капітана» і скочив на крижину. Але крижина розкололася, тріщина ставала все ширшою, а «капітан» зі страху заревів. Хлопчики, що були на березі, розгубилися, тупцюли на місці. І ось, поки дорослі бігли до річки, хлопчик років чотирнадцяти скочив на крижину з «капітаном», схопив його в обійми і через хвилину вже стояв разом із ним на твердому ґрунті. Усе це трапилося миттєво. Презирливо оглянувши хлопчика, що

продовжував плакати, його рятівник сплюнув крізь зуби і пішов не оглядаючись... Одна з жінок, що була на березі, пізнала в герої Толіка - першого хулігана в їхньому дворі.

«Не можу вибачити собі, - зауважує Тетяна Тесе, - що не наздогнала цього Толіка, не поговорила з ним, але я глибоко переконана, що в душі першого хулігана в дворі « під товстою корою грубості пустощів живе, як джерело, чиста сила відваги і доброти, яка вштовхнула його на цей вчинок».

Хочеться, зауважити, що коли ми оцінюємо вчинки дітей, то обов'язково хочемо зрозуміти навіщо, чому, чим керувалася людина? Так само, сприймаючи навіть і добрі вчинки своїх дітей, варто час від часу спробувати проаналізувати їхні мотиви, тому що іноді можна помилитися, оцінюючи вчинок тільки за зовнішніми правилами.

Донька моєї знайомої щоденно купувала хліб старенької бабусі, що жила поруч. Батьки тішилися і хвалили дитину. А через деякий період Віра купила собі нову іграшку.

- Звідки вона в тебе? - запитав батько.

- А мені бабуся щодня платила за те, що я їй купувала хліб, - спокійно і задоволене відповідала донька.

- І тобі не соромно? - розгублено запитала мати.

- А чому мені має бути соромно, хіба я даремно трудилася?

В Україні проживає майже два мільйони одиноких людей. Така вже їхня доля - залишитися у чотирьох стінах сам на сам зі своїми проблемами, хворобами.

Знали б ви, як вони чекають, щоб хто-небудь із нас завітав до них. Ми часто не помічаємо їх - згорблених, зморщених.

Стара бабуся гірко нарікає на свою долю: «Маю дітей та онуків, а вони відцуралися від мене, кричать, ненавидять. Що це? Невихованість? Дефіцит совісті? А, може, ми думаємо, що старість обминає нас? Щодня бачимо сумні очі тих, кого в одне ціле об'єднало слово «старість», бачимо безнадію, розпач. І з самого серця виринають слова: «Молодосте, зазирни у вічі старості...».

Які б моральні якості, шановні батьки, ви не хотіли виховати у дітей, всі вони мають у своїй основі прекрасну людську властивість - відчуття того, що переживає інший не тільки у хвилини радості, а й у хвилини смутку болю, самотності... Саме в цьому джерела доброти.

Найвища наука життя - мудрість. А найвища мудрість – бути добрим. Доброта і чуйність, співпереживання і щиросердечність, уміння розділити чужий біль, підтримати у важку хвилину, розрадити у горі й біді - це завжди було в характері нашого українського народу.

Але що потрібно зробити для того, щоб ці згадані добрі звички і традиції, оте всенародне милосердя, що здавна було властиве нашому народові, зберегти навіки?

Напевне, треба менше говорити про добро, а просто проявляти милосердя до тих, хто потребує підтримки і вчити цього своїх дітей.

Не говори про доброту,
Коли ти сам нею не сяєш,
Коли у radoщах витаєш,
Забувши про чужу біду.
Бо доброта не тільки те,
Що обіймає тепле слово.
В цім почутті така основа,
Яка з глибин душі росте.
Коли її не маєш ти,
То раниш людяне в людині.
Немає вищої святині,
Як чисте сяйво доброти.

Інколи в нас закрадається думка і постає питання: яка вулиця веде до храму? Де той шлях до правди і добра, яким треба йти кожному?

На це запитання публіцист Ігор Золотухін відповів так: «Ця вулиця проходить через душу кожного з нас, і той храм, храм добра, правди і любові, кожен повинен

будувати в собі, вимітаючи зі своєї душі зло і брехню, які вгніздилися в ній і руйнують її».

Якби кожна зла людина зробила на одну злу справу менше, а кожна добра - на одну добру справу більше, наскільки світлішим стало б наше життя. Тому я закликаю вас бути добрими, людяними, милосердними, терплячими, нехай не черствіють ваші душі в щоденних клопотах, бережіть свої серця і серця дітей від усього злого. Пам'ятайте, шановні батьки, що виховання чуйності і доброти здійснюється перш за все в батьківському домі. Тепла дружня атмосфера в сім'ї, уважне і турботливе ставлення її членів один до одного і до людей взагалі, цілеспрямованість впливу батьків сприяють формуванню людини, яка готова робити добрі справи і цінувати добро, зроблене для неї.

Прошу пам'ятати, що князь Володимир Мономах у своєму «Повчанні дітям» закликав:

не забувайте убогих, подавайте сиротам, захистіть вдову;

не майте гордощів у своєму серці, старших шануйте;

не промініть ніколи людину, не привітавши її, і добре слово мовте;

на світанні, побачивши сонце, з радістю прославте день новий і скажіть:

«Господи, додай мені літа до літа, щоб честю й добром виправдав життя своє»

Для нас, педагогів, велика радість — бачити, як у дітей розвивається усвідомлення того, що втомлені мати і батько потребують відпочинку. А тиша, спокій, чистота і краса в хаті — це те, що дає потрібний відпочинок і радість. Діти не тільки розумом, а й серцем відчують, що їхня погана поведінка, неміцні знання завдають болю матері й батькові. «Мені треба вчитися добре, — каже Галинка, — бо у матері хворе серце». Дитині хочеться, щоб мати була спокійна. Вона знає, що своєю працею допоможе зберегти серце матері. Прагнення дітей добре вчитися нерідко виходить з бажання принести матері й батькові радість. А воно пробуджується лише тоді, коли дитина уже раніше на чомусь іншому зазнала радощів творення добра для батьків.

Шановні батьки ! Я хочу з вами попрощатися і:

Здоров'я вам, і щастя побажати,
Життя без горя і невдач
В житті багато радості й удач
І, щоб в дітей у ваших було щастя,
Щоб обминало вас всіх лихо і нещастя.
Щоб радістю світилися ваші очі,
Щоб були дітоньки ваші на ласку охочі.
І вчилися добре й слухняні були,
Щоб ви всі не знали ніколи біди.
Як мало людині для щастя потрібно,
Відчути, що поруч є спільник думок,
І дякуємо долі завжди принагідно,
Що наші серця плетуть сімейний вінок.
Хай щастя поселиться у ваших родинах
Хай діти сміються у вашій хатині,
Хай голуб голубку кохає й шанує,
Повага та спокій повсюди панує.

АНКЕТА-ТЕСТ

для вивчення моральної орієнтації учня

Учень _____ Клас 10

1. Скільки тобі років?
2. Стать
3. Як ти ставишся до поглядів своїх батьків на життя?
 - Повністю згоден;
 - Майже згоден;
 - Багато в чому згоден.
4. Що є найголовнішим у житті (чого б ти хотів домогтися насамперед)?
 - людина має дбати лише про свою сім'ю;
 - багато грошей;
 - можливість допомагати людям;
 - цікава робота;
 - визнання навколишніх;
 - фізична сила і здоров'я;
 - влада над людьми;
 - сімейна злагода;
 - духовне багатство;
 - поважна посада;
 - моральна досконалість;
 - успішний бізнес;
 - інше.
5. Як ти ставишся до людей інших рас і національностей?
 - неприязно;
 - з ненавистю;
 - спокійно;
 - вивчаю, цікавлюсь;

- вважаю рівними собі;
 - готовий до дружби і праці;
 - не бачу проблеми.
6. З якими твердженнями ти погоджуєшся?
- піклування про тих, хто навколо тебе, – важлива якість людини;
 - дбати про процвітання своєї країни – головне для громадянина;
 - людина має дбати тільки про себе.
7. З якими судженнями ти погоджуєшся?
- людина відповідає за все, що відбувається навколо;
 - людина відповідає тільки за свої вчинки;
 - людина відповідає за свою сім'ю і близьких людей;
 - людина відповідає за долю світу, довкілля;
8. Яка з життєвих позицій є твоєю?
- я поважаю кожну людину, якщо вона не злочинець;
 - я поважаю тільки близьких друзів;
 - я поважаю тільки багатих і знаменитих;
 - я поважаю тільки старших;
 - я не мушу будь-кого поважати.
9. Праця для людини – це:
- реалізація власних сил і можливостей;
 - неприємний обов'язок;
 - потреба здорового організму.
10. Яке із наведених суджень ти поділяєш?
- у колективі відчуваєшся сильнішим, здається, що виростають крила;
 - колектив допомагає жити, вчитися, підтримує у важкі хвилини;
 - колектив обмежує свободу людини;
 - людина в колективі перетворюється на пісчинку;
11. У тебе приятні стосунки з однокласниками:

- безперечно;
- не знаю;
- ні;
- ні в якому разі.

12. Які дії, вчинки, особисті властивості своїх однокласників ти найбільше шануєш? _____

13. Які дії, негативні вчинки, особисті властивості своїх однокласників ти найбільше засуджуєш? _____

14. Які теми, висвітлюванні у кінофільмах, в телепередачах, тебе найбільше цікавлять?

- фантастика;
- пригоди;
- комедії і шоу;
- кримінальна хроніка;
- події в світі;
- досягнення науки, техніки;
- проблеми моралі;
- класична музика;
- політика;
- бізнес;
- спорт;
- релігія;
- рок-музика;
- фільми жахів;
- детективи;

- життя тварин;
- проблеми сім'ї.

15. Хто твій улюблений герой (кіно, телебачення, література)?

16. Як часто ти пропускаєш уроки?

- ніколи;
- іноді;
- дуже часто.

17. Чому ти пропускаєш уроки?

- мені нудно;
- мені не подобається навчання;
- за пропозицією друзів.

Результати анкетування.

З яким твердженням ти погоджуєшся?

1. піклування про тих, хто навколо тебе, - важлива якість людини (10)
2. дбати про процвітання своєї країни - головне для громадянина (10)
3. людина має дбати тільки про себе.

Що є найголовніше у житті?

1. Сімейна злагода - 9
2. Фізична сила і здоров'я - 5
3. Можливість допомагати людям - 4
4. Моральна досконалість - 8
5. Успішний бізнес - 1

Які дії, вчинки своїх однокласників ти найбільше шануєш?

Доброта (6), щирість (4), справедливість (5), здатність допомогти (5).

Які негативні вчинки своїх однокласників ти найбільше засуджуєш?

Заздрість (3), брехню (2), жорстокість (4), байдужість (6).

Як ти ставишся до людей інших рас і національностей?

1. Неприязно
2. З ненавистю
3. Спокійно (6)
4. Вважаю себе рівним (2)
5. Готовий до дружби і співпраці (2)
6. Не бачу проблем

Яка з життєвих позицій є твоєю?

1. Я поважаю кожну людину, якщо вона не злочинець (6);
2. Я поважаю тільки близьких друзів (3);
3. Я поважаю тільки багатих і знаменитих
4. Я поважаю тільки старих (1)
5. Я не мушу будь-кого поважати.

Вірш Інни Гули учениці 10 класу

Добрі справи

Сьогодні важко жити в світі,
Де розпач, гнів, біль і страх.
Та ти згадай надії світлі,
Які зітруть їх всіх у прах.

І страшно зараз говорити,
Але все ж правду не сховать.
Що зло керує всім на світі,
Та треба нам його здолать.

Робити добрі справи завжди
Допомагати людям всім.
Любити землю і мов свято,
Добро творити на Землі.

Допомогти старій бабусі.
Подарувати щастя тим,
Кого покинули бездушно,
Всі ті хто мав би берегти.

Подарувати тепле слово,
Усмішки радісної цвіт.
Людям, які завжди готові,
Добро і мир нести у світ.

Добро десь сховане в душі.
Розкрий його на повну силу.
Теплі слова зовсім не пусті,
А мають в собі чарівну силу.

Присвячую своїм учням

У світі стільки зла, образ і сліз,
І стільки немічних, що потребують допомоги,
Байдуже не дивіться їм услід,
Зігрійте їхні душі теплим словом.

Завітайте до саодинокі старенької людини.
Принесіть їй і продуктів, і води.
Немає в неї ні доньки, ні сина,
Які б допомагали їй завжди.

Я хочу, щоб ви стали добрими людьми
Й не забували отчого порогу.
Бо вас завжди чекатимуть батьки,
І поглядати будуть з сумом на дорогу.

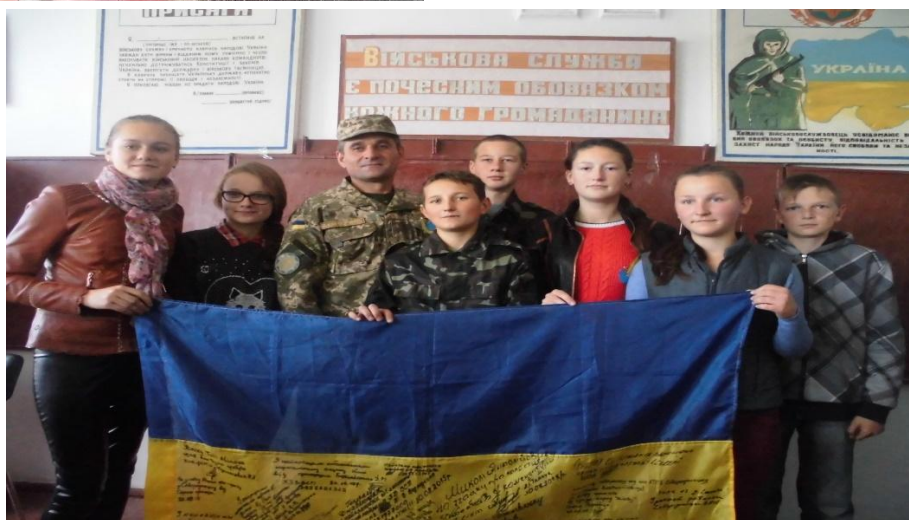
І виручте товариша з біди,
Йому подайте вірну товариську руку.
Плати не чекайте за це ви
Щасливими за це лишайтесь довіку.

Хай добротою повняться серця,
Хай щирістю сіяють ваші очі.
Правдивими ви будьте до кінця,
Допомагайте старшим ви охоче.

На зло відповідайте ви добром,
Тоді побільшає у Всесвіті усмішок.
Боріться завжди ви із всяким злом.
Щасливих вам в житті доріжок!

Відвідування дитбудинку в м. Тернополі

Працюємо над проектом «Рух опіки»
Зустріч з інвалідами по зору Фроловими.

